

Hotel Cel: "hoe goed het hier ook is, het is en blijft wel detentie"

Lezeres van de Juristenkrant ontmoet een gedetineerde in het PLC Ruselede

Marion Van Hecke en Annelien Keereman*

In het kader van de campagne Hotel Cel, stuurde de Liga voor Mensenrechten verschillende media met een lezer naar enkele Vlaamse gevangenis om in gesprek te treden met gedetineerden en zo een correct beeld te schetsen van het leven in de gevangenis. Veelal heerst het idee dat gevangenen een luxelevens hebben: ze worden bediend, krijgen gratis eten en onderdak, hebben zelfs een tv op cel en kunnen in sommige gevangenis zowaar buiten in de zon liggen of gebruik maken van het zwembad. In werkelijkheid gaan er achter de hoge muren vaak schrijnende en mensonterende situaties schuil. We lieten de lezers het woord voeren om zo van dichtbij te ervaren hoe het voelt om de wereld waar te nemen vanachter tralies. Het resultaat was keer op keer een beklijvende ervaring en zeer sterke, menselijke verhalen. Jolien, lezeres van de Juristenkrant en studente rechten, ging op bezoek bij Freddy in het Penitentiair Landbouwcomplex in Ruselede.

Jolien: Waarom wilde je graag meewerken aan dit interview en de campagne van de Liga voor Mensenrechten?

Freddy: Ik ben eigenlijk zelf een boek aan het schrijven over mijn periode in de gevangenis. Zo kan ik iets tastbaar achterlaten voor mijn kinderen. In dat opzicht wil ik ook elke gelegenheid aangrijpen om een ander beeld te schetsen van de gevangenis. Vroeger zou ik zelf gedetineerden gestigmatiseerd hebben als mensen die het "verdienen" en hard moeten aangepakt worden. Dat verandert wel als je hier eenmaal zelf binnen zit. Het is mijn eerste detentie en mijn eerste feit: ik zit een straf van 3 jaar en 4 maanden uit voor poging tot doodslag en heb er al 2/3 opzitten.

Jolien: Je komt meestal niet rechtstreeks in de gevangenis van Ruselede terecht. Wat is het verschil met andere gevangenis?

Freddy: Ik heb in het begin in Gent en Brugge gezeten, elk zo'n zeven maanden. Dat is niet lang genoeg om echt een goede vergelijking te maken, maar hier wordt elke gedetineerde verplicht tewerkgesteld. Er wordt hier ook veel dichter op de bal gespeeld, ze zullen alles doen om je te helpen. Niet dat ze in Gent of Brugge niets doen, maar je moet er veel harder vechten om iets te bereiken. Op den duur vecht je jezelf kapot. In Ruselede is de structuur heel erg gericht op re-integratie. Zo is er ook geen cellulair systeem, maar *chambrettes*: een zaal met wanden die zo kamers vormen. Er is minder privacy, maar je hebt wel je eigen sleutel. Een detentie zorgt ervoor dat je jezelf voor een deel verliest, alle zekerheden en vangnetten die je had, verdwijnen: je job, je huis, veel vrienden en familie. Door de verantwoorde aanpak hier, word je terug een beetje mens.

Jolien: Welk werk doe je hier dan? Geeft je dat voldoening?

Freddy: Ik werk momenteel in de vestiaire, dat is niets vergeleken bij mijn job als manager die ik had voor mijn detentie. Het is een manier om de tijd door te brengen. Voor mij is het ook anders, ik heb geen drugsverleden, wat veel andere gedetineerden wel hebben. Er heerst hier een nultolerantie voor drugs dus het werk is voor velen een redmiddel. In andere gevangenis zijn er heel veel drugs aanwezig, wat gedetineerden ook gretig gebruiken om te vergeten waar ze zijn.

* Marion Van Hecke is communicatiemedewerkster bij de Liga voor Mensenrechten. Annelien Keereman is journaliste bij De Juristenkrant. Een verslag van de ontmoeting tussen Jolien en Freddy lees je ook in de septemberuitgave van de Juristenkrant.

Jolien: Krijg je ook een loon?

Freddy: Het is geen echt loon, wel een vergoeding. Ik verdien 90 cent per uur. Uiteindelijk verdien je zo 400 à 500 euro per maand en daar kom je wel mee rond. Ze kunnen geen beslag leggen op dat geld, behalve via een speciale procedure voor alimentatie. Geld dat anderen je geven, kan wel gebruikt worden voor schadevergoedingen en dergelijke. De meeste gevangenen kunnen niet goed om met geld. Je leert dat hier ook niet. Het zou nochtans een goed idee zijn om een deel van het verdiende geld opzij te zetten om te sparen, zodat ze een reserve opbouwen voor hun pensioen of iets hebben als ze buitenkomen. Momenteel wordt recidive enkel in de hand gewerkt omdat ze niets hebben als ze vrijkomen. De weg wordt

zo kort, ze belanden binnen de kortste keren weer in het systeem.

Jolien: Zijn er zaken die volgens jou beter kunnen in het gevangeniswezen?

Freddy: Wel, ik heb daarnet een vrij confronterend gesprek gehad. Ik zou me graag voorbereiden op mijn invrijheidstelling, maar Brussel (*i.e. de directie Detentiebeheer: op grond van aanvragen en verslagen, neemt de directie Detentiebeheer beslissingen en formuleert zij adviezen over de toekenning van strafuitvoeringsmodaliteiten voor de veroordeelden en de opvolging ervan*) doet moeilijk en focust erg op het negatieve. Ik heb nochtans de gevraagde therapie gevolgd en voldoe nu aan alle voorwaarden om voorwaardelijk vrij te komen. Je botst dus regelmatig op muren. Er is ook een groot gebrek aan begeleiding als je eenmaal buitenkomt. Hoe geraak ik aan een job? Ik wil graag een opleiding volgen, welke werkgever zal daar begrip voor hebben? Werkgevers willen mensen met ervaring die zich meteen 200% kunnen inzetten. Dat is voor ex-gedetineerden vaak een onrealistisch doel en daarom gaan zovelen nadien op hun bek en belanden ze weer op het verkeerde pad. Ik ben een grote voorstander van het Scandinavisch model waar kleinschalige en persoonlijke aanpak primeert. Het project van vzw Huizen¹ sluit daar nauw bij aan, gedetineerden worden vanaf dag 1 tot een jaar na vrijlating intens begeleid en voorbereid op hun rol in de samenleving. Dat zou voor veel minder recidive zorgen.

Jolien: Ben jij bang om te hervallen?

Freddy: Neen, ik weet zeker dat ik geen feiten meer zal plegen. Maar ik zal hier buitenkomen met enkel 3 therapie-adressen in de hand. Detentie is momenteel enkel en alleen punitief. Er staat niets tegenover, dus de angst voor de vrijlating is wel reëel. Je kan ook niet werken aan je reclassering: ik mag enkel op uitgangsverlof met een onafhankelijke derde, in mijn geval is dat meneer pastoor. Zo kan ik toch op intakegesprek voor een opleiding. Ik heb enkel nog mijn ouders die mij onvoorwaardelijk steunen. Ik vraag me af wat Brussel dan verwacht op het moment dat ik word vrijgelaten: een mirakel?

¹ meer info over dit project vind je op <http://dehuizen.be>.

Jolien: Vind je je straf verdiend?

Freddy: Zeker, ik zal het mijzelf nooit vergeven. Maar of ze rechtvaardig is, is een andere kwestie. Was het een straf van 3 jaar geweest, kwam ik in aanmerking voor een enkelband en kreeg ik de kans om mij te bewijzen. Dat maakt een gevangenisstraf zo zinloos: wat bewijs ik hier? Op 11.000 gedetineerden in België heb je uiteindelijk geluk als je in een open regime als dat van Ruiselede terecht komt, maar het blijft wel detentie. De structuur die dat biedt, kan voor velen belangrijk zijn. Het *B. Leave*-project is specifiek voor drugsverslaafden om af te kicken, ze krijgen daar structuur aangeboden. Velen van hen hadden geen werk, huis of gezin dat hen grenzen en regelmaat geeft.

Jolien: Zijn andere gevangenen minder humaan?

Freddy: Ik vraag me vaak af wat "humaan" betekent. Ik ben een hondenliefhebber. Een puppy die opgroeit in een gezinssituatie en met zorg en liefde omringt wordt, groeit doorgaans uit tot een brave hond. Een puppy die echter in barre omstandigheden moet zien te overleven en vaak aan zijn lot wordt overgelaten, zal vaak agressief gedrag vertonen. Zo gaat dat ook met mensen. De vraag die je moet stellen is hoe je ze terug naar de maatschappij wil sturen: beter of slechter? Sommige gedetineerden kunnen nooit meer terugkeren, maar er zijn er ook veel die in een systeem als dat van Ruiselede zouden moeten komen. Brugge lijkt gebouwd als een vergeetput. Het is een antenne-achtig gebouw volgens het Ducpétiauxmodel. Vanuit elke hoek, deur of cel zie je niets. Dat is een inhumane structuur. Gent is een arresthuis, de sfeer en aanpak is daar anders. Ruiselede heeft 150 hectare grond waar gewassen op worden geteeld; we hebben zelfs melkkoeien. Daarom heet het ook een penitentiair landbouwcentrum.

Jolien: Waarom kan die aanpak dan niet in andere gevangenen?

Freddy: Er is een verkeerde beweging gaande waarbij steeds meer nieuwe gevangenen worden bijgebouwd en allemaal volgens datzelfde oude model, want dat kent men en daar is men mee vertrouwd. En dat terwijl er zo veel goede ideeën zijn, zoals dat van Hans Claus (*bezieler van vzw Huizen, nvdr*). Gent heeft een stervorm, dat creëert een bepaalde openheid. De grote glasramen geven ademruimte en kleur. Brugge komt aan als een bunker, elke hoek is dezelfde. Zo maak je mensen psychisch kapot.

Toen mijn ouders me kwamen bezoeken in Brugge, leek het soms alsof zij de gedetineerden waren, mijn moeder moest zelfs haar beha uitdoen. Dat was heel schrijnend. Ik heb toen besloten om mijn overplaatsing naar Ruiselede aan te vragen. Ik had geluk en kon hier na twee weken terecht. Ook mijn ouders konden weer gerust ademhalen. Maar zoals ik al zei: hoe goed het hier ook is, het is en blijft wel detentie.

Jolien: Wat wil je doen als je vrij komt?

Freddy: Verschillende dingen. Zoals gezegd, in eerste instantie wil ik een opleiding volgen. Daarna wil ik in het werkveld stappen. Ik zou ook stelselmatig weer contact willen opbouwen met mijn kinderen. En ik zou een zwarte poedel kopen. Dat zijn heel slimme beesten en zo heb ik in een klap gezelschap en iets om verantwoordelijk voor te zijn. Zo kan ik ook terug contact leggen met de wereld en de mensen. Ik hoop vooral dat ik een eerlijke kans krijg. Ik wil mijn ervaringen ook gebruiken om gedetineerden een stem te geven door voordrachten te geven of mij ter beschikking te stellen van organisaties. Het voordeel van Ruiselede is dat ze heel erg focussen op je re-integratie: je krijgt de kans om zo veel mogelijk opleidingen te volgen, zowel in de praktijk als via e-learning. Als je nog geen cv hebt, word je begeleid om er een te schrijven. Dat is zo belangrijk: wie in de gevangenis terecht komt maar nog geen diploma heeft, zou er verplicht een moeten behalen. Dan heeft het tenminste nut. In Brugge zit je 22u per dag op cel, alleen met je angsten en frustraties. Als je dan buiten komt, heb je niets. Zulke mensen zijn toch gedoemd om in de criminaliteit te belanden? Een diploma is enorm belangrijk, niet alleen voor de arbeidsmarkt, maar het duwt ook je eigenwaarde de hoogte in. Zie het als een soort sleutel die je krijgt als je buitenkomt. Velen worstelen met de vraag: wie ben ik, wat beteken ik?

Jolien: Wat ga je voor de rest van de dag nog doen?

Freddy: Na de lunch ga ik werken, vanavond ga ik nog fitnesssen: een gezonde geest in een gezond lichaam. Er wordt hier zo weinig mogelijk medicatie gebruikt. In andere gevangenen zitten er meer drugs binnen dan buiten. En je moet zelfs geen moeite doen om eraan te raken. Hier krijg je maar één kans: als je in de fout gaat, vlieg je onherroepelijk terug naar een andere gevangenis. Dat is wel heel zwart-wit. Er zou misschien nog een tussenoplossing moeten bestaan.